

17. Urheilu- ja retkeilylautakunta

Urheilu- ja retkeilylautakunnan v:n 1945 toimintakertomus oli seuraavan sisältöinen:

Urheilu- ja retkeilylautakunta ja sen alaiset viranhaltijat

Kaupunginvaltuuston päätöksellä syyskuun 20 p:ltä 1944 yhdistettiin urheilulautakunta ja kiinteistötoimiston kansanpuisto-osasto kertomusvuoden alusta lukien uudeksi itsenäiseksi urheilu- ja retkeilylautakunnaksi, jolle samalla vahvistettiin v.1941 laadittu johtosääntö. Koska tämä johtosääntö kuitenkin osoittautui puutteelliseksi, kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuun 23 p:nä 1945 lautakunnalle uuden johtosäännön sekä samalla urheilu- ja retkeilytoimistolle oman johtosäännön.

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana toimittaja P. F. Lindholm, varapuheenjohtajana tarkastaja U. T. J. Siivonen sekä jäsenenä pääsihteeri V. O. Leskinen, toimittaja E. A. Mannerla, lääketieteellisensiaatti U. E. Tötterman ja vahtimestari G. E. Westerholm. Kaupunginhallituksen edustajana oli rahatoimenjohtaja E. von Frenckell. Sihteerinä toimi apulaisisännöitsijä V. I. Koivula. Kokouksia pidettiin 25 ja pöytäkirjan pykälää merkittiin 299. Kirjeitä saapui 378 ja lähetettiin 297.

Lautakunta ryhtyi ¹⁾ heti kertomusvuoden alussa valmistelemaan sille kuuluvia alueliitosasioita. Tässä tarkoituksessa oltiin yhteydessä sekä liitosalueen kuntien viranomaisten että urheiluseurojen edustajien kanssa. Kesäkuussa pidettiin kaikkien kysymyksessä olevien kuntien urheilulautakuntien kanssa yhteinen neuvottelukokous, jossa aikaisempien kirjallisten ja suullisten selvittelyjen pohjalla laadittiin toivomusohjelma liitosalueella lähivuosina suoritettavia töitä varten.

Vuokraasiat. Merkittävimmistä vuokrauksista mainittakoon seuraavaa:

Lautakunta päätti:

vuokrata tammikuun 15 p:stä lukien soutustadionin toimistorakennuksen soutuallashuoneen Suomen Soutuliitolle 1 000 mk:n kuukausivuokrin ²⁾;

vuokrata soutustadionin toimistorakennuksen kerhohuoneen helmikuun 15 p:stä lukien toistaiseksi Suomen Kanoottiliitolle kanootinrakennuskursseja varten 600 mk:n kuukausivuokrin ³⁾;

määrätä Helsingin osuuskaupan Seurasaaren ravintolarakennuksesta suoritettavan vuokran kertomusvuoden huhtikuun 1 p:n ja v:n 1946 maaliskuun 31 p:n väliseltä ajalta 46 200 mk:ksi ⁴⁾;

vuokrata Helsingfors Simsällskap nimiselle seuralle Uunisaaren merikylpylän 5 vuodeksi kertomusvuoden alusta lukien ⁵⁾;

oikeuttaa ratsumestari T. Elfvingin käyttämään asunto- ja varastotarkoituksiin vuokraamaansa ratsastushallin ravintolahuonetta ravintolaliikkeen harjoittamiseen ⁶⁾;

vuokrata Pihlajasaaren ravintolarakennuksen ja rantakioskin liikemies L. O. Norstedtille kertomusvuoden kesäkaudeksi 6 000 mk:n kausivuokrin ollen vuokraajan huolehdittava virvoketarjoilusta rantakioskissa ⁷⁾;

¹⁾ Urh. retk. lk. 17 p. tammik. 23 §. — ²⁾ S:n 17 p. tammik. 21 §. — ³⁾ S:n 9 p. helmik. 35 §. — ⁴⁾ S:n 7 p. maalisk. 50 §. — ⁵⁾ S:n 16 p. toukok. 102 §. — ⁶⁾ S:n 30 p. toukok. 124 § ja 3 p. elok. 198 §. — ⁷⁾ S:n 18 p. kesäk. 147 §.

oikeuttaa Suomen retkeilymajajärjestön pitämään ostamansa, Lauttasaaren kansanpuiston alueella sijaitsevat entiset sotilasparakit nykyisillä paikoillaan joulukuun 31 p:ään 1949 saakka ja käyttämään niitä leirikylänä eri nuorisokurssien ja -leirien osanottajien ja lomaviettäjäiden majoittamiseen sekä vuokrata samalle järjestölle Lauttasaaren kansanpuiston kioskin samoin v:n 1949 loppuun yhteisin 3 000 mk:n vuosivuokrin ¹⁾;

vuokrata Pallokentän pukusuojarakennuksen ensimmäisen kerroksen eteläpuoleisen pukuhuoneen 2 000 mk:n kuukausivuokrin Helsingin paini-miehet nimiselle yhdistykselle syyskuun 1 p:stä lukien toistaiseksi paini- ja painonnostoharjoituksiin käytettäväksi ²⁾;

vuokrata soutustadionin luona olevat kaksi parakkia 200 mk:n kuukausivuokrin Työväen mela-veikot nimiselle yhdistykselle kanoottien säilytys- ja rakennuspaikaksi elokuun 15 p:stä lukien toistaiseksi ³⁾;

hyväksyä Helsingin työväenyhdistyksen Mustikkamaan uimarannan tarjoilukioskista kertomusvuoden kesäkaudelta suoritettavan vuokran 2 000 mk:ksi ja elintarvikekeskuksen Hietarannan tarjoilukioskista kertomusvuoden kesäkaudelta suoritettavan vuokran 15 000 mk:ksi ⁴⁾;

vuokrata Koulumatkailutoimisto oy:lle Pallokentän pukusuojarakennuksesta 490 m² huonetilaa asuntotarkoituksiin käytettäväksi lokakuun 11 p:stä lukien toistaiseksi, kuitenkin enintään v:n 1946 toukokuun loppuun saakka ⁵⁾; sekä

vuokrata Koulumatkailutoimisto oy:lle velodromin katsomorakennuksen lämmitettävät huoneet, pinta-alaltaan 259 m², kuukauden irtosanomisajoin asuntotarkoituksia varten ⁶⁾).

Kilpailu- ym. edellä esittelemättömiä maksuja korotettiin rananarvon alentumista vastaavasti.

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin mm. asioista, jotka koskivat: avustuserärahana myöntämistä vähävaraisille äideille ja lapsille Mustikkamaalla järjestettävää kesävirkestystoimintaa varten ⁷⁾; sillan rakentamista Kulosaaresta Mustikkamaalle ⁸⁾; yleisen käymälän rakentamista Lammassaareen ⁹⁾; kovaäänisten asentamista soutustadionille ¹⁰⁾; uimalaitoksen rakentamista kaupungin pohjoisosan asukkaita varten ja maauima-altaan rakentamista Toukolan ja Olympiakylän väliselle alueelle ¹¹⁾; lasten leikkikentän rakentamista Kangasalantien ja Karstulantien seutuville ¹²⁾; retkeilytalon aikaansaamista Helsinkiin ¹³⁾; sekä Suomenlinnan museoalueen kunnostamista retkeilytarkoitusta varten ¹⁴⁾.

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat: Haagan ampumaradan päärakennuksen käyttämistä yleisenä kunnallisena hiihto- ja retkeilymajana ¹⁵⁾; esityksen pyytämistä yleisten töiden lautakunnalta uimastadionin saattamisesta lopulliseen kuntoon ¹⁶⁾; ratsastushallissa tehtäviä uudistuskorjauksia ¹⁷⁾; kanoottivajan rakentamista Mustikkamaalle ¹⁸⁾; sotaväen Käpylän raviradalle pystyttämän parakin ostamista puolustusministeriöltä kaupungille pukusuojana käytettäväksi ¹⁹⁾; koripallotelineiden pystyttämistä Annalan ja Käpylän urheilukenttien viereisille leikkikentille ²⁰⁾; Korkeasaaren päälaiturin pidentämistä ²¹⁾; Eläintarhan urheilukentän kovaäänislaitteiden maakaapeliin ostoja ja paikoilleen asettamista ²²⁾; s/s J. L. Runebergin luovuttamista liikennelaitoksen hallintoon ja hoitoon ²³⁾; Pihlajasaaren laiturin korjaamista ²⁴⁾; tutkimusta mahdollisuuksista muuttaa uimastadion uimahalliksi ²⁵⁾; määrärahan myöntämistä Eläintarhan urheilukentän kovaäänislaitteiden hankkimista ja asentamista varten ²⁶⁾; pääsymaksuttomien kunnallisten tanssi-iltojen järjestämistä ²⁷⁾; liitosalueilla v. 1946 suoritettavia uudistöitä ²⁸⁾; Talin laukkaradan korjaustöitä ²⁹⁾; Käpylän Kunto nimisen voimistelu- ja urheiluseuran hiihtomajan rakentamisen avustamista ³⁰⁾; Korvauksen myöntämistä Slalom-seuralle 6 sähköpylvään pystyttämisestä ja

¹⁾ Urh. retk. lk. 3 p. elok. 190 §. — ²⁾ S:n 27 p. elok. 204 §. — ³⁾ S:n 27 p. elok. 205 §. — ⁴⁾ S:n 27 p. elok. 211 ja 212 §. — ⁵⁾ S:n 5 p. lokak. 240 §. — ⁶⁾ S:n 17 p. lokak. 246 §. — ⁷⁾ S:n 2 p. toukok. 95 §. — ⁸⁾ S:n 2 p. toukok. 100 §. — ⁹⁾ S:n 30 p. toukok. 120 §. — ¹⁰⁾ S:n 4 p. heinäk. 153 §. — ¹¹⁾ S:n 4 p. heinäk. 157 §. — ¹²⁾ S:n 4 p. heinäk. 159 §. — ¹³⁾ S:n 5 p. lokak. 232 §. — ¹⁴⁾ S:n 5 p. lokak. 235 §. — ¹⁵⁾ S:n 17 p. tammik. 13 § ja 21 p. maalisk. 58 §. — ¹⁶⁾ S:n 7 p. helmik. 29 §. — ¹⁷⁾ S:n 28 p. helmik. 42 §. — ¹⁸⁾ S:n 4 p. huhtik. 72 § ja 4 p. heinäk. 154 §. — ¹⁹⁾ S:n 18 p. huhtik. 77 §. — ²⁰⁾ S:n 2 p. toukok. 91 §. — ²¹⁾ S:n 30 p. toukok. 119 §. — ²²⁾ S:n 30 p. toukok. 123 §. — ²³⁾ S:n 30 p. toukok. 127 §. — ²⁴⁾ S:n 4 p. heinäk. 168 §. — ²⁵⁾ S:n 4 p. heinäk. 172 §. — ²⁶⁾ S:n 4 p. heinäk. 176 §. — ²⁷⁾ S:n 4 p. heinäk. 179 § ja 2 p. marrask. 262 §. — ²⁸⁾ S:n 20 p. heinäk. 183 §. — ²⁹⁾ S:n 20 p. heinäk. 185 §. — ³⁰⁾ S:n 27 p. elok. 203 §.

valaistuslaitteiden asentamisesta Alppilan pujottelumäkeen ¹⁾; sekä soutustadionin ranta-alueen laajentamista venevajojen kohdalta ²⁾).

Talousarvioehdotuksen yhteydessä esitettiin ³⁾ 20 uudistus- ja korjaustyötä, jotka olisi tehtävä kaupungin urheilukentillä ja -laitoksilla v. 1946.

Viranhaltijat. Lautakunta päätti ⁴⁾ kaupunginhallituksen suostumuksella ⁵⁾, että Korkeasaaren eläintarhan valvojan tointa ei toistaiseksi täytetä, vaan että sijaisten palkkaamiseen käytetään kuukausittain ilman kalliinajanlisäyksiä 2 700 mk, josta filosofiantohtori J. Soverille suoritetaan 1 500 ja rehimestari V. Lehtoselle 1 200 mk. Korkeasaaren eläintarhan valvojan virka muutettiin ⁶⁾ päätoimena hoidettavaksi Korkeasaaren valvojan viraksi. Siihen valittiin ⁷⁾ liikemies C.H.F. af Enehjelm, joka tehtyjen valitusten johdosta ei kuitenkaan kertomusvuonna voinut ryhtyä virkaa hoitamaan. Toimiston johtosäännön edellyttämää retkeilyasiamiehen virkaa ei kertomusvuonna täytetty. Urheilulaitosten ja kansanpuistojen tilapäinen apulaisännöitsijän toimi muutettiin ⁸⁾ sääntöpalkkaiseksi viraksi, johon kesäkuun 1 p:stä lukien valittiin ⁹⁾ toimittaja V. I. Koivula. Perustettuun ¹⁰⁾ urheilunohjaajan virkaan valittiin ¹¹⁾ toukokuun 18 p:stä lukien yhden koevuoden ajalla voimistelunopettaja A. E. Numminen. Avoimna olevaan Korkeasaaren eläintarhan eläintenhoitajan toimeen nimitettiin ¹²⁾ huhtikuun 1 p:stä lukien S. Kanerva. Vastuunalaiseksi arkistonhoitajaksi määrättiin ¹³⁾ toimistoapulainen E. S. Rantanen.

Urheilutoiminta

Urheiluohjaajan toiminta. Eri asiantuntijoilta saatujen ohjeiden pohjalla laati urheilunohjaaja yksityiskohtaiset toimintasuunnitelmat kutakin vuosineljänneistä varten. Kesän aikana työskentelyn painopiste pyrittiin — yhteistoiminnassa eri urheiluseurojen ohjaajien ja kansakoulujen liikunnanpuoleisten kanssa — keskittämään varsinaiseen kentällä suoritettavaan neuvontaan.

Syksyllä keskittyi toiminta Aleksis Kiven koululla järjestettäviin ohjaajakursseihin, joilla seurojen kipeän ohjaajapulnan lievittämiseksi pyrittiin kouluttamaan neuvojareserviiä.

Ensimmäisen toimintavuoden yleisenä suuntana oli etsiä hyödyllisiä työmuotoja tulevaisuutta silmällä pitäen ja tutkia niitä mahdollisuuksia, joiden pohjalla laajempi ja kaupungin todellisia mittasuhteita vastaava kunnallinen neuvontatyö kävisi parhaiten päinsä.

Luistinradat. Talvella 1944/45 oli Helsingissä samat luistinradat kuin edellisenäkin vuonna. Haapaniemen rataa laajennettiin ja se valaistiin kahdella suurella sähkölampulla. Jo marraskuun puolivälissä alettiin jäädyttää muutamia luistinratoja, mutta pari päivää myöhemmin vallinnut lumimyrsky ja sitä seurannut suojasää sulattivat jään. Sateisia päiviä jatkui sitten miltei joulukuun puoliväliin. Kaupungin radat Eläintarhassa, Käpylässä ja Vallilassa avattiin joulukuun 17 p:nä, yksityiset radat pari päivää aikaisemmin. Uudenvuodenpäivänä oli ensimmäinen hyvä luistelupäivä. Vaihtelevissa olosuhteissa pidettiin luistinratoja sitten avoimna maaliskuun 21 p:ään saakka.

Kaupunki teetti uudet jääkiekkoratalaitteet edellisenä vuonna pommituksessa tuhoutuneitten tilalle ja luovutti ne jälleen maksutta Helsingin luistelijat nimisen yhdistyksen käyttöön Kaisaniemen luistinradalle. Seurojen omistamilla luistinradoilla kävi yhteensä 1 777 koululuokkaa ja 43 589 oppilasta jakautuen eri ratojen osalle seuraavasti: Kallion 820 ja 22 234, Kaisaniemen 493 ja 11 113, Johanneksen 250 ja 5 696 ja Väinämöisen 214 ja 4 546. Talousarvioon luistinseurojen apumaksuina merkitty 143 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin ¹⁴⁾ eri seuroille seuraavasti: Kallion luistinrata (Helsingin työväen luistelijat, Kullervo, Ponnistus ja Vesa) 42 000 mk, Helsingin luistelijat 55 500 mk, josta jääkiekkoradan ylläpidosta 25 000, Helsingfors skridskoklubb 22 000 ja Idrottsföreningen Kamraterna 23 500 mk.

Hiihtotoiminta oli vilkasta. Varsinkin kaupungin viitoittamilla hiihtoladuilla, joita

¹⁾ Urh. retk. lk. 14 p. syysk. 227 §. — ²⁾ S:n 2 p. marrask. 261 §. — ³⁾ S:n 4 p. heinäk. 171 §. — ⁴⁾ S:n 17 p. tammik. 12 §. — ⁵⁾ Ks. tämän kert. I osan s. 199. — ⁶⁾ S:n s. 59. — ⁷⁾ S:n s. 199. — ⁸⁾ S:n s. 59. — ⁹⁾ Urh. retk. lk. 30 p. toukok. 114 §. — ¹⁰⁾ Ks. tämän kert. I osan s. 59. — ¹¹⁾ Urh. retk. lk. 16 p. toukok. 107 §. — ¹²⁾ S:n 21 p. maalisk. 63 §. — ¹³⁾ S:n 7 p. helmik. 32 §. — ¹⁴⁾ S:n 18 p. kesäk. 140 §.

oli n. 100 km:n pituudelta, hiihrettiin ahkerasti. Haagan hiihto- ja retkeilymaja avattiin tammikuun 14 p:nä, ja se oli talven mittaan hyvin kansoitettu. Sunnuntaisin siellä saat- toi käydä tuhatkuntakin hiihtäjää. Ottaen huomioon myös kesäkäytön, voidaan majalla arvioida käyneen n. 11 000 henkilöä. Käpylän Kunto alkoi syksyllä rakentaa hiihtomaaja Vantaan Pikkukosken läheiseen maastoon. Kaupunginhallitus myönsi¹⁾ seuralle 30 000 mk:n avustuksen. Hyppyrimäet olivat entisillä paikoillaan. Herttoniemen mäessä pi- dettiin kolmet maksulliset hyppymäenlaskukilpailut. Alppilan pujottelumäkeä kunnos- tettiin edelleen, ja siellä järjestettiin mm. yhdet kansainväliset kilpailut.

Talousarvioon lasten ja varhaisnuorison voimistelu- ja leikkityön edistämiseksi otetusta 100 000 mk:n määrärahasta sekä voimisteluseurojen työn tukemiseksi otetusta 132 000 mk:n määrärahasta jaettiin²⁾ avustuksia kaikkiaan 61 seuralle.

Urheilukentät ym. laitteet. Jo huhtikuun 8 p:nä oli Messukenttä pelattavassa kunnossa ja pian sen jälkeen muutkin hiekkakentät, joista Vallilan kenttää käytettiin³⁾ nyt ensi kerran jalkapalloiluun. Toukokuun 5 p:nä pelattiin Pallokentän kolmosalueella viralli- nen jalkapallo-ottelu, mutta varsinaisesti avattiin Pallokenttä vasta parisen viikkoa myöhemmin. Palloilutoiminta oli entistä vilkkaampaa. Niinpä laskettiin Pallokentällä kesäkuun 7 p:nä käyneen yhteensä 700 harjoittelijaa. Harjoituskortteja myytiin Palloken- tälle 988 ja kertalipun lunastaneita oli 28 397. Harjoituskentillä suoritettiin yli 500 otte- lua, nim. Työväen urheiluliiton Helsingin piirin otteluja 198, Suomen palloliiton Helsingin piirin otteluja 197 ja ns. puulaakiotteluja 140. Harjoituskentät olivat siis liiankin kuormitettuja. Maksullisia kilpailutilaisuuksia pidettiin 112, joista ykköskentällä 41, kakkoskentällä 32 ja kolmoskentällä 39. Bruttotulot olivat 924 045 mk, josta seuroille maksettiin 797 391 mk ja kaupungin puhtaaksi nettotuloksi jäi 144 291 mk. Katselijoita oli yhteensä 36 971, mihin sisältyy myös sotainvalidien elokuun 19 p:nä järjestämän iltajuhlan katselijamäärä 3 114. Suurin yleisömäärä jalkapalloilussa oli 2 292 maksa- nutta.

Eläintarhan urheilukentällä jatkuivat korjaustyöt niin kauan, että ensimmäiset kilpailut voitiin pitää vasta elokuun 25 p:nä. Samalla sijoitettiin sinne myös kovaäänis- laitteet, joita ei kuitenkaan vielä saatu lopullisesti valmiiksi. Syksyn kuluessa pidettiin Eläintarhassa kaikkiaan kuudet kilpailut, joissa oli 3 034 katselijaa. Bruttotulot olivat 51 085 mk ja kaupungin puhdas netto 3 798 mk. Yleisurheilun edustusmiehille järjestet- tiin Eläintarhan urheilukentän korjauksen vuoksi tilapäisesti harjoittelumahdollisuus Stadionille. Kallion urheilukentällä oli toiminta samasta syystä tavallista vilkkaampaa. Erikoisesti merkille pantava seikka oli nuorten poikain huomattavan suuri lukumäärä.

Velodromin käyttö oli ilahduttavan vilkasta. Siellä pidettiin 39 pyöräilykilpailua ja jalkapallo-ottelua. Katselijain lukumäärä oli 19 573. Suurin yleisömäärä yhdellä kertaa oli 3 184. Bruttotulot 544 960 ja kaupungin puhdas netto 92 616 mk.

Kaisaniemen verkkopallokentät olivat auki toukokuun 5 p:stä syyskuun 23 p:ään. Vuokrattujen tuntien lukumäärä oli 2 099.

Soutustadiolla pidettiin yhdet maksulliset soutu- ja melontakilpailut ja muutamia maksuttomia kilpailuja. Toimistorakennuksen sisäharjoitusaltat olivat edelleen vuok- rattuina Suomen soutuliitolle ja Suomen kanoottiliitolle. Soutajat pitivät varsinkin kevätkaudella ahkerasti sisäharjoituksia.

Ratsastuksen harrastus osoitti ilmeistä lisääntymistä. Laakson ratsastuskenttää käytettiin ahkerasti ulkoharjoituksiin ja talvikausina oli ratsastushallin avarissa suojissa iltatunteina milteipä ahdasta. Talin laukkarataa kunnostettiin poistamalla ns. olympia- laisesteitä. Syksyllä pidettiin yhdet yleiset laukkakilpailut.

Suunnistaminen veti puoleensa entistä laajempia joukkoja. Haagan hiihto- ja retkeily- majaa käytettiin useissa kilpailuissa majapaikkana.

Puolustuslaitokselta ostettiin Käpylän raviradalle rakennettu kiinteä parakki käy- tettäväksi urheilijain pukeutumissuojana sekä kaksi soutustadionille sijoitettua siirrettä- vää parakkia muutettavaksi myöhemmin Mustikkamaalle ja kunnostettavaksi kanootti- vajoiksi. Kertomusvuonna käytti Työväen mela-veikot niminen yhdistys viimeksi mai- nittuja parakkeja kanoottien rakentamiseen ja säilyttämiseen.

Laakson—Ruskeasuon maastoon sijoitettiin 2 kilometrin pituinen maastajuoksurata ja suoritettiin sen alustava kunnostaminen.

¹⁾ Ks. tämän kert. I osan s. 203. — ²⁾ Urh. retk. lk. 21 p. maalisk. 60 §. — ³⁾ S:n 4 p. huhtik. 66 §.

Annalan ja Käpylän urheilukenttien viereisille leikkikentille ja Mustikkamaan kentälle pystytettiin koripallotelineet.

Kansanpuistot ja uimarannat

V:n 1945 kesä oli ihanteellinen uijille ja auringonpalvojille. Kesäkuu oli hieman ko-leahko, mutta sitten seurasi heinäkuun alusta elokuun jälkipuoliskolle saakka miltei yhtämittainen hellekausi. Meriveden lämpökin oli hyvin korkea, heinäkuun 15 p:nä todettiin Hietarannalla 26 astetta, mikä on sen ennätys. Kaikki kansanpuistot olivat avoinna. Se seikka, että Oy. Merenkulku — Sjötrafik ab., joka vuosikymmeniä oli pää-asiallisesti huolehtinut kansanpuistojen liikenteestä, menetti kaikki aluksensa sotakorvauksena, aiheutti luonnollisesti vaikeuksia liikenteen järjestelyssä. Kun kaupunki kuitenkin jo aikaisin keväällä osti Porvoosta höyrylaiva J. L. Runebergin, järjestyi tärkeä Korkeasaaren liikenne täten suotuisasti. Tämän laivan ollessa huomattavasti suurempi kuin aikaisemmat lautat, oli Korkeasaaren laituria pidennettävä 5 m. Joukko yksityisten moottoriveneiden omistajia saatiin välittämään liikennettä Mustikkamaalle ja Pihlajasaaren. Seurasaaren välitti liikennettä sunnuntaisin höyrylaiva Susanna Ruoholahdesta ja eräs moottorivene Taivallahdesta. Varsasaaren poikkesivat kierto-reitillään höyrylaiva Astrid ja moottorivene Annikki. Käyttämällä sunnuntaisin apuna vapaina olevia höyryaluksia Tähkä 3, Svea, Astrid ja Jollas sekä moottoriveneitä, voitiin liikennettä kaikkiin kansanpuistoihin ylläpitää sangen tyydyttävästi. Niinpä juhannuksena ja heinäkuun lämpiminä päivinä kuljetettiin kansanpuistoihin väkeä miltei normaalimäärä. Kesän ennätyspäivä oli heinäkuun 15, jolloin eri saarissa arvioitiin pyöre-in luvuin olleen yleisöä yli 72 500 henkilöä, nim. Mustikkamaalla 18 000, Hietarannassa 15 000, Seurasaarella 12 000, Korkeasaarella 7 000, Lauttasaarella, Pihlajasaarella, Kivinokassa ja Uunisaarella kussakin 4 000, Tuurholmassa, Varsasaarella, Satamasaaressa ja Mustasaarella kussakin 500 sekä Humallahden uimalaitoksella 2 500.

Toukokuun 19 p:stä syyskuun loppuun kuljetti s/s J. L. Runeberg apualuksineen Korkeasaaren, meno- ja paluuliput erikseen laskien, 433 673 aikuista ja 92 165 alle 12-vuotista lasta. Mustikkamaan vastaavat luvut olivat n. 192 000 ja 60 000. Pihlajasaarella kävi n. 35 000 henkilöä.

Kaupungin suurimman uimarannan, Hietarannan, toiminnasta mainittakoon täydennykseksi, että siellä kävi n. 400 000 henkilöä. Pukusuojaa käytti 99 171 henkilöä, joista naisia 43 079. Ranta avattiin kesäkuun 1 p:nä ja suljettiin elokuun 31 p:nä. Henkilökunnan lukumäärä oli 18, josta pukusuojassa työskenteleviä 8, siivoojia 4, uimavartijoita 5 ja yövärtijoita 1. Uimavartijain apua tarvittiin seitsemässä tapauksessa. Hukkimistapauksia ei sattunut.

Uimalaitoksille oli kesä sangen edullinen. Uimakoulua pitäneet seurakantat antoivat seuraavat tilastotiedot hallussaan olleiden uimalaitosten käytöstä:

Uimalaitos	Kävijöitä suunnilleen			Uimakoulun oppilaita			
	Maksavia	Maksutta käyneitä	Yhteensä	Kaikkiaan	Uimamaisteri- ja kandidaattitutkinnon suorittaneita		
					Mp.	Np.	Yhteensä
Humallahden	71 578	7 405	78 983	558	135	123	258
Mustikkamaan	18 087	9 150	27 237	639	42	98	140
Uunisaaren	82 476	12 386	94 862	515	67	56	123
Yhteensä	172 141	28 941	201 082	1 712	244	277	521

Talousarvioon uimakoulujen apumaksuina otettu 77 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin ¹⁾ siten, että Helsingin työväen uimarit sai 27 000 mk, Helsingin uimarit ja Helsingfors simsällskap kumpikin 19 500 mk, Veteiset 2 818 mk toimintansa johdosta nuorten uintiharrastuksen hyväksi uimahallissa sekä Moottorinkuljettajat 8 182 mk Mustikkamaan uimakoululaisten kuljettamisesta.

Herttoniemen uimarannalla pidettiin uimakoulua kaupungin toimesta. Lammas-

¹⁾ Urh. retk. lk. 6 p. kesäk. 137 § ja 17 p. lokak. 242 §.

saaren uimarantaa kunnostettiin jossain määrin ja samalla rakennettiin sinne uimalaituri.

Seurasaaren uimalaitoksessa kävi n. 20 000 henkilöä, joista naisia 12 000. Korkeasaaren uimalaitoksen vastaavat luvut olivat 2 700 ja 1 400. Edelliseen pystytettiin rekkiteeline ja viimeksi mainittuun rakennettiin kaksi uutta hyttirivistöä, kumpikin 10 hytteineen.

Leirialueilla oli vakinaisia telttoja seuraavasti: Kivinokassa 553, Varsasaarella 183, Satamasaarella 101 ja Lauttasaarella 126 eli huomattavasti enemmän kuin edellisenä kesänä, mutta ei kuitenkaan niin paljon kuin parhaina aikoina.

Rahatoimenjohtajan aloitteesta järjestettiin stadionin kävelyhallissa ja piha-aukiolla loppukesällä yhteensä viisi kunnallista, pääsymaksutonta tanssi-iltaa, joissa torvi-seitsikko soitti vanhaa tanssimusiikkia. Ohjelman lisänumeroina oli mm. yksin- ja yhteislaulua sekä kansantanhuesityksiä. Tilaisuudet herättivät vilkasta huomiota, mutta niiden onnistumista häiritsi ahtausta kävelyhallissa ja piha-aukion karkeapintaisuus.

Korkeasaari

Korkeasaaren eläintarhan ja puiston toiminnasta antoi v. t. valvoja rehumestari V. Lehtonen seuraavat tiedot:

Kertomusvuosi oli Korkeasaaren eläintarhan toiminnassa välitilan aikaa, sillä laitoksen monivuotinen johtaja oli edellisenä vuonna kuollut eikä uutta johtajaa ollut vielä nimitetty.

Polttoaineiden puutteen tähden oli kulkuvuoroja Korkeasaaren supistettava, mistä johtuen saaren aukioloaika rajoittui 10 tuntiin, nim. klo 10—20, kun se aikaisemmin oli ollut jopa 14 tuntia.

Uudisrakentamis- ja korjaustyöt. Saavutukset uudisrakennusten kohdalta jäivät rakennustarvikkeiden ja osittain työvoimankin puutteesta johtuen varsin vähäisiksi. Porotarhan sivuun rakennettiin laudoista palokalustosuoja ja hirvittain yhteyteen hirvittalli. Palosaaren johtava vanha, ränsistynyt silta purettiin ja tilalle rakennettiin uusi. Korjaustyössä kiinnitettiin suurin huomio henkilökunnan asuntoihin, jolloin mm. valvojan asunnossa tehtiin sangen perusteellinen sisäkorjaus.

Ruokinta. Rehutilanne ei rauhanomaisiin oloihin palaamisesta huolimatta ollut helpottunut, päinvastoin vuoden loppukuukaudet muodostuivat hyvin vaikeiksi lihan niukuuden takia. Kaupungin teurastamo toimi edelleen lihan hankkijana. Kalaa ei saatu koko vuonna kuin silloin tällöin suurena harvinaisuutena, jopa joskus vain kuukauden väliajoin. Kalaa syövät eläimet tottuivat kuitenkin käyttämään lihaa ravinnokseen ja sen turvin säilyivät hengissä. Kasvirehujen saanti oli helpompaa ja voitiinpa väkirehuannoksia vähän korottaakin. Niiden yksipuolisuus oli kuitenkin edelleen suurena haittana. Rehuuettelo oli suurin piirtein seuraava: heiniä, olkia, selluloosaa, kauroja, leseitä ja lanttuja. Lisäksi saatiin ostaa pieni erä leipää ja suurimoita, ja kotona kasvatettiin jokin määrä porkkanaa ja perunaa. Selluloosan valmistus eläinten rehuksi loppui koko maassa, armeijan hevosia lukuunottamatta, syyskesällä, ja luonnollisesti Korkeasaaren eläintarhaan nähden ei tehty poikkeusta. Paperimassa tarvittiin sotakorvaus- ja vientiteollisuuteen. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että normaalivuosina rehuuettelo käsitti useita kymmeniä laatuja.

Eläimistö. Eläinten terveydentila oli pitkäaikaisesta yksipuolisesta ja heikosta ravinnosta johtuen normaalia heikompi. Tuberkuloosi, joka on eläintarhojen vitsaus ja joka Korkeasaaren eläintarhassakin on kauan aikaa vaatinut vuosittaiset uhriensa, tappoi nytkin kolme eläinyksilöä, nim. leijonan, ilveksen ja kurjen. Tuberkuloosin lisäksi on pahimpina tarttuvina tauteina mainittava suolistolaiset ja penikkatauti. Viimeksi mainittu tauti, joka kesällä 1945 raivosi maassamme pahanlaatuisena, pääsi jollain tavoin tartuttamaan Korkeasaaren ahmanpennut, jotka kaikki tuhoutuivat lyhyessä ajassa tarmokkaista vastatoimenpiteistä huolimatta. Suolistolaisien uhreina kuoli toisella vuodella oleva naarashirvi ja muutamia lampaita. Muista uhreja vaatineista taudeista mainittakoon keltatauti, ruoansulatushäiriöt ja sydänviat.

Tästä huolimatta oli eläinten kunto suurin piirtein melko hyvä, jota osoittaa myös lukuisat synnytykset. Eläintilastosta selviää, että saapuneista eläimistä, kokonaisluvultaan — kaniineita huomioonottamatta — 127, syntyneitä oli 74, niistä valtavien

osa nisäkkäitä. Arvokkain saavutus syntyneiden keskuudessa on kahden alppikauriin kilin maailmaan tulo.

V:n 1945 ja 1946 vaihteessa muodosti eläinkannan 174 imettävääistä ja 144 lintua, yhteensä 318 yksilöä, joista imettäväiset edustivat 45 ja linnut 41 eri lajia tai rotua.

Tarhassa syntyneistä eläimistä mainittakoon 1 aasi, 2 alppikaurista, 1 piisonihärkä, 1 valkohäntähirvi, 2 kuusipeuraa ja 2 leijonaa.

Tarhaan hankittiin 2 hirvenvasikkaa, 3 ahmaa, 1 punakettu, 1 karhu, 1 saukko, 3 majavaa, 2 mäyrää, 4 jänistä, 2 kalasääskeä, 2 kanahaukkaa, 2 huuhkajaa, 1 kurki ja 8 metsähänhea.

Tarhan eläimistä kuoli tai lopetettiin 1 alppikauris, 1 gemssi, 2 piisonihärkää, 2 valkohäntähirveä, 1 hirvi, 1 kuusipeura, 1 dybowskiin hirvi, 1 mäntynäätä, 3 ahmanpentua, 2 leijonaa, 1 ilves, 1 apina, 1 kurki, 1 flamingo, 1 joutsen ja muutamia karakul- ja risteytettyjä lampaita. 2 hopeakettua teurastettiin nahkojen myyntiä varten. 1 aasi myytiin Vaasaan.

Monista menetyksistä huolimatta, ja vaikka ostoja ei sanottavasti suoritettu, oli eläinten vuotuinen arvonnousu rahassa vähän yli 20 000 mk. Eläinten hinnoittelussa noudatettiin jokseenkin samoja arvolukuja kuin aikaisempinakin vuosina rahan arvon suuresta alenemisestä huolimatta.

Leijonalinna herätti edelleen saarella kävijäin mielenkiintoa. Kävijäin kokonaisluku vuoden aikana oli 175 259 henkeä ja pääsymaksuina kertyi 430 065 mk.

Huviajeluista aaseilla suoritettiin laivakulun alkamisesta lähtien elokuun loppuun asti ja se herätti nuoren väen keskuudessa entistä suurempaa mielenkiintoa. Bruttotulot huviajeluista nousivat 38 024 mk:aan, kun edellisenä vuotena päästiin vain vajaaseen 9 000 mk:aan.

Näkötorni oli avoinna toukokuun 20 p:stä syyskuun alkupuolelle asti. Siellä kävi kaikkiaan 22 871 henkilöä ja pääsymaksuina kertyi 36 091 mk. Kivikokoelma pidettiin avoinna kesäkuun alusta vain heinäkuun puoliväliin asti, jonka jälkeen se kävijäin vähälukuisuuden takia suljettiin.